

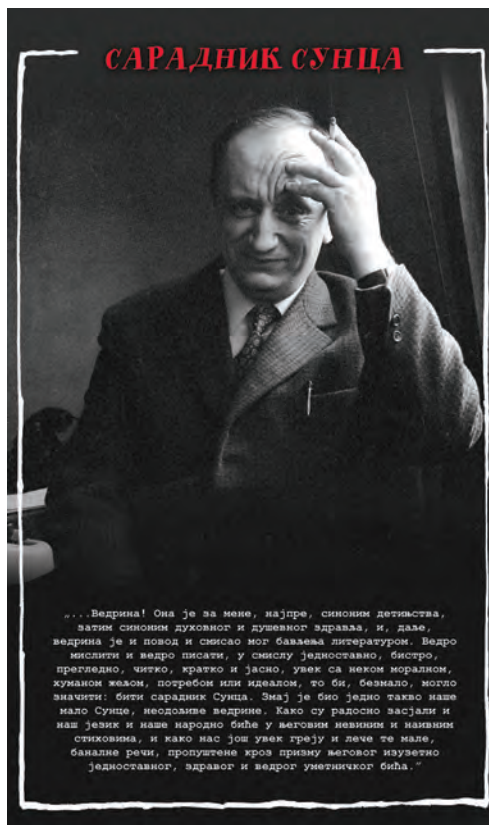
Небојша Лапчевић
Леїаїи Милића og Мачве, Крушевац

НА ИСТИМ ТАЛАСНИМ ДУЖИНАМА СА ДУШКОМ РАДОВИЋЕМ

(ИЗЛОЖБА БИО ЈЕДНОМ ЈЕДАН ЛАФ, БИБЛИОТЕКА ГРАДА БЕОГРАДА)

Различити су аспекти комуникације са разиграним духом Душка Радовића, поетски, звуковно, графички... И ево чудореда симултане игре... Изложба Библиотеке града Београда *Био једном један лаф*, која је посвећена животу и раду Душка Радовића, а поводом тридесет година од пишчеве смрти, премијерно је отворена 2014. године у њеној галерији *Аїријум*, уз подршку Министарства културе и информисања Републике Србије. Користећи обимну документарну грађу, ауторке изложбе и каталога Олга Красић Марјановић, Владислава Ивковић Марковић и Виолета Ђорђевић представиле су стваралачки портрет и животни пут писца од Ниша, Суботице до Београда. Графичко обликовање паноа и дизајн каталога припремила је Снежана Рајковић. Публика

је у преко педесет градова у земљи и иностранству имала прилику да види 48 експоната сугестивних наслова, међу којима су: *Деїињсїво – Ниш (1922–1923)*, *Ограсїање – Субоїица (1928–1938)*, *Сарадник и уредник ѱионирских*

новина, Био једном један Лав, У редакцији програма за децу Радио Београда, Поштована децо, Уредник програма за децу Телевизије Београд, Из њородичној албума, На шаласима Студија Б, Пријатељи, Најраде и признања, Мој хоби је мој њосао, Зашто сам њисао за децу?, Змај њосле Змаја, Полећарац...

Излагач изложбе Библиотека града Београда је овом манифестацијом у част Душка Радовића отворила нови видик, простор за проучавање књижевности за децу која је за познатог писца безусловни узлет ка откривању лепоте света пред малим радозналцима. „Са Душком Радовићем вратио се у српску поезију дух игре”,¹ записао је Михајло Пантић (53). Буђење детета у сваком читаоцу, посетиоцу изложбе заправо је остварена намера песника

ка да у стиховима и илустрацијама покаже магију игре, која је доминантна, и позив на њу, али тако да се такво сагласје разиграног карактера очитује у модерним моделима песама, по слици и теми често комичног, сатиричног и забавног ефекта. Песма „Био једном један лав” (написана 1949) ушла је у програм обавезне лектире, и данас је подједнако значајна и за ђаке и за родитеље. Сведочимо новом савременом онеобичавању српског језика уз све моћи зачуде, преокрета и порука изненађења. Илустрације и рецепција стихова за децу су саставни део иновативног жанра и интеракцијског стила који је писац подигао на ниво *иџре-текста*, *иџре-аниме*, *иџре-форме*... Коначно, ту долазимо до сазнања о Душковој идеји уметничке условности провоцирања, лирског субјекта и сазнајног ја детета, *човек у оделу дејтеџа*. Збирка песама *Поштована децо* излази 1954. године, а песма „Плави зец” нашла се у врху српске поезије. Почетна идеја јесте да се опише животињски свет, да се деци покаже методом персонификовања, где занимљиви односи поткрепљују карактер игре, строфу-илустрацију: „Три сам земље прелазио / и три горе прегазео /

¹ Сви цитати у приказу потичу из зборника радова *Поштованом Душку Радовићу* који је приредио М. Пантић у издању Библиотека града Београда (Београд, 2020).

ПОШТОВАНА ДЕЦО!

ПРВА ПЕСНИЧКА ЗБИРКА

Збирка песама *Поштована децо* објављена је 1954. године. У њој су се, поред песме *Био једном један лав*, налазе и песме *Да ли ми верујете* и *Писмо за децу*. Ове три песме представљају међане између старог и новог у српском песничку за децу. Збирка је употпуњена, на мање легендарним песмама, као што су: *Плави зец*, *Тужна песма*, *Позив*, *Дубар*... Преводна је на немачки и руски језик. Доведена јој је награда *Неки* за најбољу књигу године у Србији.

ПОЗИВ

Изговори брзо
САНГЛЕАНТИНГЛТАНГЛОД!

**ПОШТОВАНА ДЕЦО!
ОВАЈ ДИВАН, ОВАЈ СТРАШНИ
БРОД ЗОВЕ СЕ САНГЛЕАНТИНГЛ-
ТАНГЛОД!
КАПЕТАН МУ ЈЕ
ХРИСТОФОРИЈУСА КОЛУМБОСА
УНУК ИЛИ НЕКИ МАЛО ДАЉИ РОД,
МИНИСТАРСТВО МОРНАРИЦЕ
НАРЕДИЛО ЈЕ:
ЗА МОРНАРА НА ТАЈ ДИВАН БРОД
НОГУ ДА ПРИМЕ САМО ОНОГ КО
МУ БРЗО ИЗГОВОРИ ИМЕ,
И ОНДА ТАЈ МОЖЕ ДА СЕ ПЕЊЕ
НА КАТАРКУ,
ДА ПЛОВИ СМЕЛО ЗА АФРИКУ
ЖАРКУ,
МОЖЕ ДА ПУШИ ДУГЛУ КОЛИКО
ХОБЕ, ДА ЈЕДЕ БАНАНЕ
И ДРУГО ХАВАЈСКО ВОБЕ
И ДА СЕ ПРАВИ ВАЖАН
КАО НЕКИ
КАПЕТАН КУК!**

„Песница Душана Радовића, већ познати
пове књиге *Поштована децо*, срушила је какве
песме за децу из ратног доба које јој је
предшествовао. Све је песме нове и савремене у
осетљивости прва деценија двадесетог века,
у стилу и језику дошла је нове теме, али је
и ње позитивније обрађивале на нов и
неубичајан начин.“
Савана Зечевић

„Збирком *Поштована децо* у девети издање
променила је објаву која је данас толико
лако дају у песничкој естетици... Том наше деце
познате *Био је такорећи гласовима*, *Радовић* је јој
урадила свакој деци јој може бити, алати је
слободни и истра... Однос према речима, према
песничком стваралству, био се поједностављује,
пречишћава.“
Милоша Димчић

ПЛАВИ ЗЕЦ

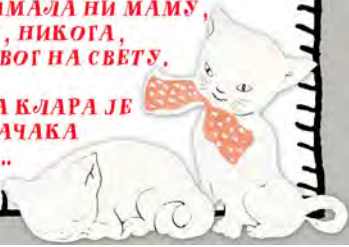
ТРИ САМ ЗЕМЉЕ ПРЕЛАЗИО
И ТРИ ГОРЕ ПРЕГАЗИО,
И ТРИ МОРА
ПРЕПЛОВИО -
ДОК ГА НИСАМ
УЛОВИО.
ПЛАВОГ ЗЕЦА,
ЧУДНОГ ЗЕЦА,
ЈЕДИНОГ
НА СВЕТУ!...

ТУЖНА ПЕСМА

ЖИВЕЛА ЈЕДНА ГОСПОБА
КЛАРА ЧУДНА И СТАРА, ВРЛО
СТАРА...
И НИЈЕ ИМАЛА НИ МАМУ,
НИ ТАТУ, НИКОГА,
НИКОГ СВОГ НА СВЕТУ.

ГОСПОБА КЛАРА ЈЕ
ШЕСТ МАЧАКА
ЧУВАЛА...

Своје сећање на Душка Радовића у зборнику *Поштованом Душку Радовићу*, Живадин К. Митровић започиње речима:

Душан Радовић био је књижевна, новинарска и, изнад свега, морална громада. Његова доброта није се слагала са намргођеним изразом лица, са наочарима спуштеним до пола носа, преко којих је посматрао људе... Овог тренутка сетио сам се речи Матије Бећковића изговорених поводом Душкове смрти: „Душко Радовић је Иво Андрић који је одбио да одрасте“ (31).

Песник је своје дело осмислио као седмицу, тако да је сваки дан у недељи једна књига... Коауторка изложбе Виолета Ђорђевић уз стручно вођење изложбе каже:

Именујући књиге данима, стигао је до четвртка. Стеван Раичковић ће надахнуто рећи: „Пре него што ће нас заувек напустити, песник је успео да обави и свој последњи посао: сакупио је у четири књиге све оно што је током неколико деценија, колико је трајао његов поетски век, наменио деци. Те четири књиге, под обичним, али у исто време и необичним насловом, Понедељак, Уторак, Среда, Четвртак, прави су и неугасли ватромет једног од најдуховитијих песника нашег језика, који је све оно што је

у њему било најбоље и најоригиналније, као да је сваки дан док је живео и писао био празник, несебично даровао непознатој деци”.

Битан сегмент изложбе посвећен је уредничком раду Душка Радовића на радију и телевизији. Као уредник, започео је 1952. године да води Програм за децу Радио Београда, а већ следеће године написао је изванредну драму *Кайе-џан Џон Пиџлфокс* која је са великим успехом од 1962. извођења у Позоришту *Бошко Буха*, а играна је и у иностранству.

Ваља се подсетити да је Душко Радовић 1960. године написао за потребе Програма за децу у Телевизији Београд, сценарио за серију за најмлађе, *На слово на слово* у режији Vere Белогрлић, са музиком Миодрага Илића Белог.. Прва ТВ серија *На слово на слово* емитована је од 1963. до 1965. године, у 34 епозоде са новим елементима разграног духа.

У поставци изложбе је и писана и фото-документација о раду на Првом програму Студија Б (1975–1982), у емисији *Београде, добро јутро* чији је избор текстова објављен у три истоимене књиге.

Када је Пеца Поповић питао Душка Радовића: „Како изгледа један ваш дан?“, Душко је одговорио у свом стилу:

Прилично смешно... До седам смишљам шта ћу тог јутра рећи. Кад одрадим то свакодневно *Београде, добро јутро*, седам да предахнем. До три послеподне бавим се текућим пословима у Студију Б и радим понешто за себе... Понекад, ретко, прошетам до Теразија или Калемегдана, свратим у неку књижару, и то је све...

Душана Радовића треба поменути као настављача, обновитеља и уредника часописа *Полећарац* који је излазио у Београду (1973–1975). За ново рухо часописа побринуо се илустратор и карикатуриста Душан Петричић.

Изложба *Био једном један лаф* својеврсна је панорама, прелет, азбучник од *слова на слово*, едукативна окосница широког замаха која нам је насушна потреба у објашњавању књижевног феномена Душко Радовић. Књижевник Данило Николић у свом прилогу је записао: „Био једном један лаф. Нарогушен, а мек сав. Заиста. Ако је Цвајг за лице Достојевског могао рећи да је као тврд комад руске земље у степи, онда је лице Душана Радовића било као грумен меке српске земље. Мало таман, од плодности” (21).

Идеја постављања изложбе *Био једном један лаф* јесте да се читалачка публика, али и наше друштво, посредством представљене биографске грађе, фото-документације и илустрацијама на креативан, интеракцијски и иновативан начин упозна са ликом и делом Душка Радовића као великаном писане речи,

аутентичним медијским ствараоцем и врсним познаваоцем нашег духа. Писац ових редова био је домаћин изложбе *Био једном један лаф* у Легату Милића од Мачве у Крушевцу. Том приликом, ђаци крушевачких школа учествовали су у својеврсној књижевној радионици. Коначно, напомињемо да овај приказ није детаљно, стручно вођење и појашњавање свих изложених експоната изложбе *Био једном један лаф*; ту чињеницу треба схватити као позив за обавезну посету значајној изложби Библиотеке града Београда о Душку Радовићу.

